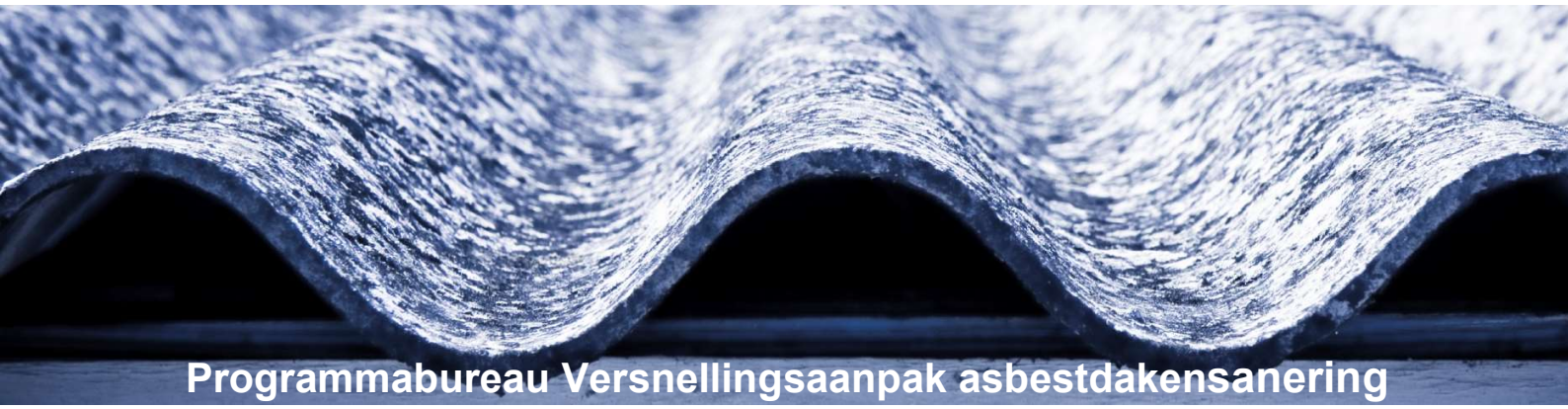

Versnellingsaanpak
Asbestdakensanering

Impressie bijeenkomst gemeenten, provincies en omgevingsdiensten

Bent u klaar voor de toekomst?

Van een asbestdak naar een nieuw duurzaam dak

Datum en tijdstip: **Dinsdag 14 juni 2022** • 13.30 – 15.30 uur
Online vergadering

Inleiding

Het verwijderen van asbest uit onze leefomgeving is en blijft belangrijk voor ieders gezondheid en veiligheid. Want hoe ouder een asbestdak, hoe groter de kans dat er asbestvezels vrijkomen in de lucht en uiteindelijk terechtkomen in onze longen, de bodem en ons grondwater. Speciaal voor gemeenten, provincies en omgevingsdiensten organiseert het Programmabureau deze bijeenkomst. Met dit programma krijgt u inzicht in de landelijke aanpak van asbestdaken en de meeste recente ontwikkelingen en trends.

Het programma bevat diverse creatieve initiatieven, succesvolle concepten en pilots én suggesties ter inspiratie voor een eigen aanpak van asbestdaken gericht op verschillende soorten asbestdakeigenaren. Veel van deze voorbeelden zijn praktisch, direct uitvoerbaar en kenmerken zich door een persoonlijke aanpak. Ze creëren kansen en koppelen de aanpak van asbestdaken ook aan andere opgaven.

Wilt u na de bijeenkomst meer weten over één of meer onderwerpen, laat het aan het Programmabureau weten. Het Programmabureau zorgt ervoor dat u de benodigde informatie ontvangt of gekoppeld wordt aan een betrokkene in de aanpak die u verder kan helpen.

Programma

13.30 uur	Opening en toelichting door voorzitter **Lex Stax,** hoofd **Programmabureau Versnellingsaanpak asbestdakensanering**.
13.35 uur	**Lex Stax** van het Programmabureau geeft een beeld van de landelijke versnellingsaanpak van asbestdaken en de meest recente ontwikkelingen.
13.45 uur	**Jetty Looijenga** van de **gemeente Raalte** & **Synnovem** vertellen samen meer over een succesvolle pilot gericht op de collectieve aanpak van middelgrote asbestdaken in de gemeenten Raalte en Deventer. Ze geven inzicht in het onderzoek vooraf, de visie achter de aanpak, de uitvoering én uiteraard het resultaat. In deze aanpak spelen lokale ondernemers en asbestdakeigenaren de hoofdrol.
14.05 uur	**Djoera Eerland** van **Buurkracht** neemt u mee in hun concept gericht op een collectieve aanpak van kleine asbestdaken**.** Een aanpak die gebruik maakt van de kracht van de buurt/wijk. Buurkracht neemt u het werk uit handen en zoekt in haar aanpak de connectie en inzet van inwoners van buurten en wijken.
14.20 uur	Korte pauze, *inclusief Mentimeter*.
14.25 uur	**Anton Legeland** van **Ruimtevitaal regisseurs,** met de ervaring van 25 Achterhoekse ‘asbesttreinen’, licht een tipje van de sluier op van het concept van de VAB-trein: een pilot in wording in Utrecht. Waarom nu dit concept, wat is de aanleiding en de opzet? Met de VAB-trein wordt de asbestdakenaanpak gekoppeld aan de transitie van het landelijk gebied. Van een opgave naar een kans!
14.45 uur	**Reint Brondijk** van **SVn** laat zien dat de implementatie van bijvoorbeeld de Maatwerklening asbestdaksanering samen met andere duurzame regelingen eenvoudiger is dan u denkt. Hij geeft voorbeelden van kansrijke combinaties als het gaat om financiële arrangementen. En dit allemaal in het kader van ‘leuker kunnen we het niet maken, wel makkelijker’.
15.05 uur	**Pieter Out** van de **Omgevingsdienst regio Utrecht** geeft tijdens zijn verhaal weer wat het belang is van een goede monitoring voor de aanpak van asbestdaken. Meten is weten en dat geldt voor de asbestdakenopgave zeker.
15.20 uur	Ruimte voor vragen / uitlooptijd.
15.30 uur	Afronding door voorzitter Lex Stax.

Synnovem · Gemeente Raalte · buurkracht. · Ruimtevitaal regisseurs · SVn Stimuleringsfonds Volkshuisvesting · Omgevingsdienst regio Utrecht

UITNODIGING

Versnellingsaanpak Asbestdakensanering

Bent u klaar voor de toekomst?

Van een asbestdak naar een nieuw duurzaam dak

Beste relatie,

Verschillende overheden lieten vorig jaar en dit jaar duidelijk van zich horen: laat asbestdaken niet liggen én Rijksoverheid: pak meer regie!

Het probleem 'asbestdaken' is nog lang niet opgelost. Tegelijkertijd vragen andere maatschappelijke problemen en vraagstukken ook de aandacht. Hoe vormt de sanering van asbestdaken een deel van de oplossing van deze maatschappelijke vraagstukken? Hoe activeren we eigenaren van kleine, middelgrote én grote (agrarische) asbestdaken om toch hun dak aan te pakken? Er zijn oplossingen én prima praktijkervaringen! Die willen we graag met u delen.

Meld u nu aan voor onze online bijeenkomst. We nemen we u graag weer mee in de stand van zaken van de aanpak van asbestdaken. Ontwikkelingen en initiatieven staan namelijk niet stil. Dit beeld vullen we aan met een variatie aan oplossingen die een bijdrage kunnen leveren aan een bestaand óf nieuw plan van aanpak. We hebben inspirerende en succesvolle voorbeelden vanuit de praktijk. Ze maken het u én de aanpak niet alleen **makkelijker**, ze dragen ook bij aan het **realiseren van andere maatschappelijke opgaven** zoals bijvoorbeeld de energie- en landbouwtransitie.

We gaan onder meer in op een aanpak voor **vrijkomende agrarische bebouwing** in combinatie met de sanering van asbestdaken voor een meer kwalitatieve ruimtelijke (leef)omgeving. Ook geven we inzicht in de opzet van een **totaalproduct** voor de vervanging van middelgrote asbestdaken, samengesteld door en met ondernemers en dakeigenaren, met een **energiebesparend dak** met zonnepanelen als één van de opties.

Na deze bijeenkomst heeft u diverse tools in handen om te starten met een plan van aanpak voor zowel meerdere maatschappelijke opgaven als de sanering van asbestdaken.

Voor deze online bijeenkomst (MS Teams) zijn ambtelijke collega's van gemeenten, provincies en omgevingsdiensten uitgenodigd. Zijn er collega's met andere thema's in hun portefeuille waarvan u denkt dat het nuttig is dat zij ook aansluiten óf wilt u een collega-gemeente of provincie attenderen op deze bijeenkomst? Deel dan vooral deze 'save the date'. Ze zijn meer dan welkom.

Zijn er vragen, laat het ons weten via Jeroen Mooy (jeroen.mooy@syntraal.com) of Nathalie Kwakman (info@nkcommunicatie.nl). Tot 14 juni!

Met een vriendelijke groet, Lex Stax, Hoofd Programmabureau Versnellingsaanpak asbestdakensanering
www.asbestversnelling.nl

Samenvatting uitkomsten impressie

De bijeenkomst op 14 juni 2022 is georganiseerd voor gemeenten, provincies en Omgevingsdiensten die zich bezig willen houden met de aanpak van asbestdaken. De inzet van deze bijeenkomst is om deelnemers te ondersteunen bij het stimuleren van dakeigenaren om hun asbestdak te laten saneren.

De aanpak van asbestdaken is namelijk nog altijd actueel. De meeste kans van slagen heeft een aanpak die onderdeel uitmaakt van een bredere opgave en transitie in de woon- en leefomgeving. Asbestdaken saneren kan bijvoorbeeld tegelijk met de energietransitie, het levensloopbestendig maken van gebouwen, de aanpak van vrijkomende Agrarische bebouwing (VAB's) of de aanpak van stikstof.

De op 14 juni gepresenteerde onderwerpen zijn praktische voorbeelden die helpen dakeigenaren te motiveren of te overtuigen om over te gaan tot saneren:

- Met het concept van Buurkracht gericht de kleine asbestdaken, dat wil zeggen (in principe) kleiner dan 35 m^2;
- Met de pilot in de gemeenten Raalte en Deventer gericht op de middelgrote asbestdaken, dat wil zeggen tussen 35 en 500 m^2;
- Met het concept van de asbesttrein op de grote asbestdaken in het buitengebied, dat wil zeggen groter dan 500 m^2.

De basis begint bij een goed beeld van de opgave via monitoring, dat werd tijdens de bijeenkomst toegelicht door de ODRU. Financiering van de sanering helpt dakeigenaren daar ook bij. SVn lichtte de Maatwerklening voor particuliere dakeigenaren toe.

Overall beeld is dat de gemeente een cruciale positie heeft om de aanpak van asbestdaken te stimuleren. De sprekers op 14 juni gaven meerdere aanknopingspunten om de aanpak van asbestdaken te stimuleren:

- De gemeente is een cruciaal 'scharnier' bij initiatieven om de asbestdakensanering te bevorderen. Vooral als het gaat om samenwerking met en tussen de dakeigenaren enerzijds en betrokken organisaties anderzijds;
- Binnen een gemeente helpt het als het ambtelijk apparaat (inzet, kennis, focus) en bestuur ('wethouder die ervoor gaat') samenwerkt en elkaar stimuleert en versterkt;
- Gewoon doen! Ga als gemeente aan de slag. Collega gemeenten, Programmabureau of provincie zijn beschikbaar om mee te denken en te helpen;
- Werk samen met andere/collega gemeenten en bij voorkeur ook met de Omgevingsdienst en provincie;
- De beste basis voor een aanpak is om in de eigen gemeente het areaal aan asbestverdachte daken in beeld te hebben. Met dat beeld kan de gemeente nadenken over haar inzet naar (verschillende soorten groepen) dakeigenaren om de sanering van asbestdaken te stimuleren. Monitoring (thema 5 van de landelijke aanpak van asbestdaken) legt de basis voor die aanpak;
- Koppel het via monitoring verkregen beeld van het areaal aan asbestverdachte daken aan de specifieke doelgroep;
- Benoem de argumenten waarom het saneren van het asbestdak wél aan de orde is. Maak onderscheid in argumenten die generiek gelden voor alle doelgroepen en argumenten die bijdragen aan bewustwording en motivatie bij de specifieke doelgroep;
- Investeer in voldoende voorlichting naar dakeigenaren toe en zoek de dakeigenaren op in hun gebied. Als groep (informatiebijeenkomst) of letterlijk aan de keukentafel. Succesfactor is een persoonlijke aanpak: de mensen letterlijk en figuurlijk aan één tafel te krijgen;
- Begin met het 'van onderaf' bij de dakeigenaren ophalen van hun wensen en behoeften. Baseer op die behoeftepeiling het aanbod. En niet omgekeerd 'van bovenaf' naar de dakeigenaar;

- De boodschap en communicatie ook echt op de dakeigenaar richten. Creëer duidelijkheid richting de deelnemers van een collectieve aanpak. Houd rekening met (het beantwoorden van vragen vanwege) de beelden, wensen en verwachtingen van de dakeigenaren;
- Ken de beweegredenen bij dakeigenaren om over te gaan tot saneren. Zo worden genoemd gezondheidsrisico's, financiële risico's en de wens tot verduurzaming;

In de pilot voor de middelgrote daken (Raalte en Deventer):

- Daadwerkelijke participatie tussen samenwerkende partijen en de dakeigenaren. Creëer een momentum (collectieve aanpak met deadline). Openheid naar dakeigenaren over tarieven en het hanteren van eenduidige tarieven helpt voor begrip bij en deelname door dakeigenaren;
- Hanteer een eenduidig en uitlegbaar verhaal over de prijzen die gelden bij het saneren. Hou commerciële drijfveren buiten de deur om de participatie tussen samenwerkende partijen waaronder aannemers in stand te houden;
- Creëer 'aan de voorkant' de condities dat de deelnemende bedrijven (aannemers, dakleggers et cetera) komen tot openheid en samenwerking, waar zij immers ook concurrenten van elkaar zijn.
- Laat lokale ondernemers die betrokken zijn bij de regio samenwerken, ondernemers die niet alleen vanuit een commercieel belang meedoen;
- Appelleer bij bedrijven aan hun (lokale) maatschappelijke betrokkenheid. Voor de ondernemers kan het om meer redenen aantrekkelijk zijn om samen te werken met de gemeente;
- Het bij dakeigenaren gewenste aanbod bestaat uit de asbestdaksanering, het aanbrengen van een nieuw dak en de plaatsing van zonnepanelen;

Met betrekking tot de Asbesttrein en VAB-trein. Pilot gericht op grotere asbestdaken in het buitengebied:

- In het buitengebied zijn er agrariërs met actieve bedrijven (al dan niet met toekomstperspectief), naast gestopte agrariërs en een scala aan particuliere asbestdakeigenaren. Allemaal hebben ze te maken met asbestdaken. Bij de aanpak van asbestdaken in het buitengebied is onderscheid van deze doelgroepen van belang. Elke doelgroep vraagt om een specifieke aanpak;
- Zet actief in op het organiseren van informatiebijeenkomsten en koppel aan de informatiebijeenkomst het aanbod van een gratis keukentafelgesprek met dakeigenaren. Hiermee worden veel asbestdakeigenaren in de potentiële doelgroep bereikt;
- De aanpak van asbestdaken gaat niet zonder aandacht voor de aanpak van andere aandachtspunten. Dat begint al in de informatiebijeenkomst en keukentafelgesprekken. Maak onderscheid bij de aanpak van asbestdaken in het buitengebied in de diverse doelgroepen en baseer de aanpak op die specifieke doelgroep, hun situatie en wensen. Dat vraagt om kennis, kunde en vaardigheid van de adviseur (vakdeskundige) die met de dakeigenaar om tafel gaat. De vakdeskundige moet onafhankelijk zijn en praten vanuit het belang van de dakeigenaar;
- Zorg voor een laagdrempelige aanpak en ontzorg de eigenaar. Bied de particuliere dakeigenaren gratis informatie aan en wees open en eerlijk over de kosten in het vervolgtraject;
- Zorg voor de samenwerking tussen partijen, zoals inventarisatiebureaus, saneerders, dakdekkers, gemeente en dakeigenaren en laat zien dat alle partijen willen bijdragen en een belang voelen;
- Een slimme mix van het clusteren van groepen dakeigenaren met daarbinnen maatwerk en slimme combinaties helpt voor het realiseren van een effectieve asbest- of VAB-trein;
- Ga bij de twee soorten VAB's alvast aan de slag met de al vrijgekomen agrarische bebouwing en zorg voor een beeld van de nog vrijkomende agrarische gebouwen. Daarmee is de opgave in het heden en voor de toekomst bekend.

Met betrekking tot de SVn Maatwerklening asbestdaksanering:

- Biedt als overheid meerdere financiële arrangementen aan voor zowel de particuliere en zakelijke dakeigenaar. De implementatie van de Maatwerklening asbestdaksanering samen met andere duurzame regelingen kan een effectieve combinatie zijn en is in opzet eenvoudiger dan men denkt;
- Doe een aanpak breder dan alleen saneren van het asbestdak en benut (koppel)kansen;
- Financier alle zaken in de breedte mee; benut bestaande subsidieregelingen;
- De financiële uitwerking van een (Maatwerk)lening is voor een gemeente minder complex als het lijkt en financieel veel minder risicovol als men denkt. Het revolverend karakter van de lening is effectiever dan een eenmalige subsidie;
- Zorg er als gemeente voor dat de eigen inwoners actief worden geïnformeerd en voorgelicht;
- Benut de kennis en ervaringen van financieel deskundigen, zoals bij SVn.

Met betrekking tot monitoring:

- Een goede monitoring is de basis in de aanpak van asbestdaken: "*Meten is weten en dat geldt voor de asbestdakenopgave zeker.*";
- Breng als gemeente de asbestverdachte daken in kaart, ken de eigen opgave en draag de data aan voor de landelijke kaart (zie de website www.asbestversnelling.nl);
- Inzicht in de opgave per doelgroep is nuttig voor het door de gemeente actief benaderen van de asbestdakeigenaren. Ook de veiligheidsregio's hebben belangstelling en belang bij deze informatie en de landelijke asbestdakenkaart;
- Afstemming tussen gemeente, provincie en Omgevingsdiensten helpt bij de monitoring. Heb je vragen: bel de ODRU.

Impressie – Programma

De onderstaande weergave is uitgebreider en meer inhoudelijk om ook gemeenten, provincies en omgevingsdiensten te informeren die niet konden deelnemen.

13.30 – 13.45 uur Opening en toelichting programma en beeld landelijke aanpak asbestdaken

Lex Stax is hoofd van het Programmabureau Versnellingsaanpak asbestdakensanering en voorzitter van deze digitale bijeenkomst. Hij opent de bijeenkomst en heet zo'n veertig deelnemers (van ruim 60 aanmeldingen) van harte welkom. Het is een mooie opkomst en onder de deelnemers zijn er veel gemeenten waarmee het Programmabureau in de aanpak van asbestdaken nog niet eerder contact heeft gehad. De opkomst laat een brede vertegenwoordiging zien vanuit heel Nederland.

Lex schetst het beeld van de recente ontwikkelingen in de aanpak van asbestdaken. Het onderwerp asbestdaken leeft zeer zeker. Met vandaag een programma vol met praktische onderwerpen over asbestdaken en hoe er invulling kan worden gegeven aan een doelgroepgerichte aanpak. De sprekers delen vanuit hun eigen praktijk vandaag hun ervaringen.

Hoewel het erop lijkt alsof asbestdaken een beetje uit beeld raken als onderwerp, is de realiteit eigenlijk heel anders. Asbestdaken zijn weliswaar niet een primair aan te pakken onderwerp, ze vormen wel onderdeel van groter geheel.

Met in 1993 een verbod op de toepassing van asbest, was er in 2019 perspectief op een wettelijk asbestdakenverbod. Nadat dit verbod in de Tweede Kamer is aangenomen is het op 4 juni 2019 in de Eerste Kamer afgewezen. Met dat gegeven werken sindsdien overheden, marktpartijen en kennisorganisaties samen om dakeigenaren te stimuleren hun asbestdak te saneren. Ze worden daarbij ondersteunt door het Programmabureau. De noodzaak tot saneren is er nog steeds. Risico's als gevolg van asbest zijn er onverminderd en de daken worden ouder en verweren steeds meer. Asbestdaken zijn nu de grootste bron van asbestvezels in de lucht. In de Tweede Kamer komt de aanpak van asbestdaken regelmatig aan de orde. Zo zijn er recente moties die vragen om het netwerk van samenwerkende partijen te laten groeien. De oproep naar die partijen is om te werken aan innovaties en ervoor te zorgen dat er goedkoper en veiliger gesaneerd kan worden.

De huidige samenwerking tussen ministeries, provincies, gemeenten, omgevingsdiensten, marktpartijen en kennisorganisaties, heeft tot doel om de asbestdaken zo snel mogelijk verwijderd te krijgen. Dat doen we in de vorm van projecten die concrete producten opleveren, zoals een dit jaar te verwachten handreiking die richting kan geven aan gemeentelijke handhaving.

De verzekerbaarheid van asbestdaken wordt steeds lastiger en is ook een reden voor een eigenaar om het asbestdak te saneren. Tel daarbij op de risico's op brand, waarvan de gevolgen voor zowel de dakeigenaar en een gemeente groot kunnen zijn. Daarbij heeft de gemeente belang bij een gezonde en veilige leefomgeving voor haar inwoners (waaronder omwonenden asbestdaken).

Een ontwikkeling waarvan we gebruik kunnen maken om de aanpak van asbestdaken te stimuleren, is bijvoorbeeld de stikstofopgave. De opgave leidt ertoe dat (agrarische) bedrijven moeten stoppen. Eén van de onderwerpen van het programma van vandaag is Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB's). Op deze panden en schuren in het buitengebied liggen veel asbestdaken. Een andere ontwikkeling is de energietransitie. Een toekomstige verplichting voor een (lucht)warmtepomp ter vervanging van een oude CV-ketel maakt het veel aantrekkelijker om nu zonnepanelen te leggen op het dak waar nu nog (de te saneren) asbestgolfplaten liggen. Of de trend van (hybride) thuiswerken na corona, dat lijkt een blijvertje te zijn. Thuis willen mensen graag een veilige en gezonde leefomgeving creëren; zonder asbest op het eigen dak.

Kortom, waar de aanpak van asbest soms wat uit de aandacht lijkt te zijn verdwenen, is de aanpak feitelijk heel actueel in de koppeling met andere maatschappelijke thema's.

13.45 – 14.05 uur **Van een asbestdak naar een nieuw duurzaam dak - pilot collectieve aanpak voor middelgrote daken in Raalte en Deventer**

Jetty Looijenga van de gemeente Raalte en Karst Ketelaar van Synnovem vertellen samen meer over de succesvolle pilot van een collectieve aanpak van middelgrote asbestdaken in de gemeenten Raalte en Deventer. Dit initiatief van de provincie Overijssel is een gezamenlijk project van de gemeenten Raalte en Deventer, de provincie Overijssel, Synnovem en 11 lokale saneerders, aannemers en leveranciers van zonnepanelen. Alle partijen werken samen om een aantrekkelijk en ontzorgend aanbod voor eigenaren van asbestdaken tussen 35 en 500 m² (middelgrote daken) te realiseren. Het doel van de collectieve aanpak is om deze daken te saneren en liefst de daken meteen te voorzien van zonnepanelen (zie www.asbestcollectief.nl). Dakeigenaren konden zich tussen 1 januari en 1 april 2022 aanmelden, waarna vanaf 1 april tot de zomer de uitvoering plaatsvindt.

Jetty en Karst geven inzicht in het onderzoek vooraf aan de pilot, de visie achter de aanpak, de uitvoering én uiteraard het resultaat van de pilot. De succesfactoren van dit project verdienen het om te worden uitgedragen en zijn op meer plaatsen in Nederland toepasbaar.

In deze aanpak spelen lokale ondernemers en de asbestdakeigenaren zelf de hoofdrol. Het blijken de succesfactoren van de pilot. Zo geeft Ian Mensink zijn beeld van de pilot en hun rol. Ian werkt bij Asbest Service Salland, een aannemer die zich specifiek richt op particuliere dakeigenaren.

Jetty geeft aan dat eind 2020 de provincie Overijssel contact heeft opgenomen met de gemeenten Raalte en Deventer om gezamenlijk een pilot uit te voeren gericht op een versnelde sanering van middelgrote asbestdaken. Waar een particuliere dakeigenaar tot 35 m² onder voorwaarden het dak zelf mag verwijderen, geldt dat niet voor zakelijke eigenaren en voor particuliere eigenaren met een asbestdak groter dan 35 m². De pilot richtte zich op eigenaren met daken tussen de 35 en 500 m², vanuit het gegeven dat het aanbod vanuit de markt voor deze doelgroep schaars is.

Via de begeleiding die is geboden door de gemeenten en provincie én met de inzet van Synnovem als organiserende partij, is er eerst een behoefteonderzoek uitgevoerd onder asbestdakeigenaren in Deventer en Raalte die vielen binnen de gekozen doelgroep. Onderdeel van het behoefteonderzoek waren ook vragen op het gebied van verwachtingen, beelden en wensen. Is de wens een totaaloplossing, gezamenlijke inkoop en/of totale ontzorging. Deze informatie was nodig om de koers van de pilot te bepalen.

Het behoefteonderzoek onder dakeigenaren werd opgevolgd door drie informatiebijeenkomsten en drie rondetafelgesprekken met en tussen dakeigenaren en de deelnemende bedrijven. Al deze contactmomenten werden georganiseerd in het pilotgebied, dus dicht bij de dakeigenaren. Dit alles gebeurde tijdens de coronacrisis. Gelukkig konden partijen wel fysiek om tafel en konden de dakeigenaren persoonlijk vragen stellen aan gemeenten, provincie, Synnovem en de deelnemende installateurs en dakdekkers. Elkaars wensen en vraag en aanbod zijn tijdens deze contactmomenten gedeeld en er is gedurende de hele pilot gekeken hoe dit in onderling overleg zoveel mogelijk bij elkaar kon worden gebracht.

De aangeschreven doelgroep in de gemeente Raalte bestond uit ruim 1.000 asbestdakeigenaren in Raalte en ruim 500 asbestdakeigenaren in Deventer. Het totale areaal aan asbestdaken in Raalte is ongeveer 640.000 m² en in Deventer zo'n 320.000 m². De helft van deze vierkante meters ligt op middelgrote daken, de doelgroep voor de pilot. Dat maakt deze specifieke doelgroep asbestdakeigenaren erg interessant.

Behoefteonderzoek
De presentatie van de gemeente Raalte laat zien dat van de 1.036 aangeschreven eigenaren van middelgrote asbestdaken er 33 hebben deelgenomen aan het behoefteonderzoek. 33% van de deelnemers ziet mogelijkheden in een totaaloplossing en 76% wilde wel collectief saneren in combinatie met de inkoop en installatie van zonnepanelen. In Deventer namen van de 529 eigenaren van middelgrote asbestdaken er 43 deel aan het behoefteonderzoek. 74% van deze deelnemers wilde zowel een totaaloplossing als de optie om collectief de sanering in combinatie met zonnepanelen in te kopen.

Uit het onderzoek kwam ook naar voren dat:

- De belangrijkste beweegredenen van dakeigenaren om over te gaan tot saneren zijn: gezondheidsrisico's, financiële risico's en de wens tot verduurzaming;
- Het bij dakeigenaren gewenste aanbod bestaat uit de asbestdaksanering, het aanbrengen van een nieuw dak en de plaatsing van zonnepanelen.
- Zij het mee kunnen en mogen denken over het aanbod binnen deze pilot een belangrijk aspect vonden (participatie).

Kennisniveau
Om tot een goed aanbod te komen, wat ook echt past bij de behoefte van de dakeigenaren, is het tijdens het onderzoek van belang geweest om met iedereen dezelfde informatie te delen en daar ook zoveel mogelijk transparant over te zijn. Over subsidies, de prijzen en de voorwaarden werden bijvoorbeeld in bijna elke bijeenkomst vragen gesteld. Op die manier kreeg de dakeigenaar helderheid over wat hij of zij koopt en krijgt.

Samenwerken
Om tot een eenduidig en voor dakeigenaren overtuigend aanbod te komen hebben de deelnemende bedrijven er onderling en met elkaar ook hard aan moeten trekken. Een succesfactor van deze pilot is dan ook de samenwerking en openheid tussen concurrenten die elk hun eigen dynamiek hebben. Denk daarbij aan het van elkaar weten van prijzen en het hanteren van eenduidige tarieven. Uiteindelijk zijn er 11 bedrijven die de stap hebben genomen om samen te werken en een gezamenlijk aanbod te doen. In die totaaloplossing zat de sanering van het asbestdak en het aanbrengen van een nieuw dak met daarbij een keuze voor een dak van golfplaten of sandwichpanelen en eventueel zonnepanelen. Ook maatwerk was mogelijk.

De samenwerking werd voor de asbestdakeigenaren gebundeld in het Asbestcollectief: www.asbestcollectief.nl. Het ontzorgen van dakeigenaren gebeurde via één aanspreekpunt: één loket met één telefoonnummer. De contactmomenten tussen en met asbestdakeigenaren en deelnemende bedrijven vond iedereen toch best spannend. Zeker na een lange digitale coronaperiode. Dat alle partijen uiteindelijk weer fysiek bij elkaar konden komen heeft in de pilot geholpen. Succesfactor is dan ook de mensen letterlijk en figuurlijk aan één tafel te krijgen om zo meer draagvlak te creëren.

Iedereen binnen de pilot werkte samen en had zijn eigen rol. Het zorgde voor een duidelijke taakverdeling tussen onder meer beide gemeenten, de provincie en Synnovem. Ook tussen de bedrijven ontstond er een samenwerking en taakverdeling. Zo had elk bedrijf een eigen profiel en specialisme waarvan gebruik kan worden gemaakt.

Karst geeft aan wat de pilot als concept heeft opgeleverd:

- Voor de partijen (gemeenten, provincie, Synnovem en bedrijven) een rol pakken in een nieuw model van brede samenwerking en taakverdeling;
- Het pilot-model levert een drieslag op: inkoopsamenwerking + aanbodsamenwerking + overheidssteun (faciliterend);
- De drieslag is een stimulans voor de lokale economie en werkgelegenheid.

De resultaten van de pilot in cijfers

- In Deventer waren er 23 deelnemende adressen, waarbij 4.632 m^2 aan asbestdak is gesaneerd. 2.399 m^2 werd voorzien van een nieuw golfplaten dak en 1.815 m^2 werd voorzien van isolerende sandwichpanelen. In totaal werden er 439 zonnepanelen gelegd;
- In Raalte waren er 24 deelnemende adressen, waarbij 3.929 m^2 aan asbestdak is gesaneerd. 2.594 m^2 werd voorzien een nieuw golfplaten dak en 1.657 m2 werd voorzien van isolerende sandwichpanelen. In totaal werden er 628 zonnepanelen gelegd.

Een ondernemer aan het woord
Ian Mensink van Asbest Service Salland bevestigt dat het met elkaar creëren van duidelijkheid heeft bijgedragen aan het draagvlak en de deelname van dakeigenaren. In gesprekken met dakeigenaren hoorde hij vragen als: "*Goh, we willen wel iets, maar we zitten met de handen in het haar omdat we niet zo goed weten hoe en waar we moeten beginnen. Wie moeten we benaderen en wat zijn de kosten?*"

In de visie van Ian is naar dakeigenaren investeren in communicatie en bewustwording nodig om te voorkomen dat zij afwachten met de gedachte "*Het komt vanzelf wel een keer*". De gemeente Raalte en Deventer hebben in de pilot hun best hebben gedaan om dakeigenaren te overtuigen. Jetty Looijenga van de gemeente Raalte vult hierbij aan dat de gemeente ook echt aan dakeigenaren heeft gevraagd hoe zij 'te verleiden' zijn om over te gaan tot sanering.

Vervolgens is er gezorgd dat in combinatie met de bereidheid van de dakeigenaren om te saneren vanuit de groep ondernemers een gezamenlijk en eenduidig aanbod is gecreëerd. Daarbij is goed ingespeeld op de vraag en behoeften van die dakeigenaren. Er kwam een totaaloplossing op tafel, samengesteld door ondernemers die elkaar kennen en die ook betrokken zijn bij de regio en niet alleen vanuit commercieel belang meedoen. Zo is het maatschappelijke besef bij die ondernemers één van de redenen geweest om mee te doen.

Ian geeft aan dat het nu een goed moment is om de pilot breder in het land toe te passen. Er is nu geen enkel perspectief op een wettelijk asbestdakenverbod en er kan worden aangesloten bij opgaven zoals de energietransitie.

Dat de pilot van onderaf is gestart, met het ophalen van de wensen en behoeften bij de dakeigenaren, is ook een succesfactor. Op die behoeftepeiling is het aanbod gebaseerd, niet omgekeerd. En voor de ondernemers was het aantrekkelijk mee te doen, omdat ze konden samenwerken met de gemeente. De gemeente is in dit alles een cruciale 'scharnier' voor de samenwerking gebleken. Dat succes zit ook op de individuele inzet van de gemeenteambtenaar, ondersteund door zijn of haar bestuur (wethouder).

Extra steuntje in de rug
In Raalte is er voor iedereen die een asbestdak wil saneren een subsidie van € 1,- per m^2 beschikbaar. Ook zo'n subsidie, hoe klein ogenschijnlijk ook, helpt om dakeigenaren te bewegen/motiveren tot sanering. Financiering is in de pilot overigens geen reden geweest voor dakeigenaren om gaandeweg het project af te haken. Mensen weten dat zij een asbestdak hebben en ze weten dat ze daar een keer vanaf moeten. In de discussies en vragen gaven deelnemers aan, dat zij denken dat subsidieregelingen, of die nu gemeentelijk of provinciaal worden opgepakt, helpen. Hier zou in de ogen van deelnemers de Rijksoverheid meer aandacht aan moeten besteden en financieel ondersteunen.

14.05 – 14.20 uur Collectieve aanpak van kleine asbestdaken – concept Buurkracht

Djoera Eerland van Buurkracht neemt de deelnemers mee in het concept van Buurkracht. Dit concept is gericht op een aanpak die gebruik maakt van de kracht van de buurt en wijk in combinatie met een collectieve sanering van asbestdaken kleiner dan 35 m^2.

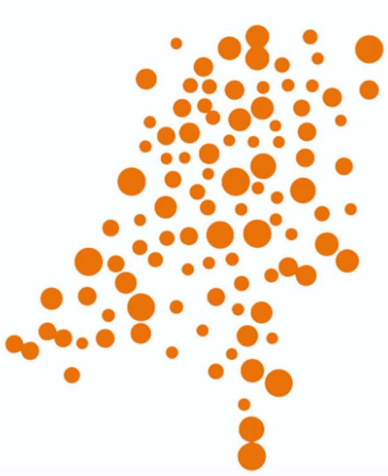

Buurkracht neemt mensen in de wijk het werk uit handen. Ze zoekt in haar aanpak de connectie met en inzet van inwoners binnen buurten en woonwijken. Het concept Buurkracht gaat vooral om de buurkracht als zelfstandig naamwoord. Door geloof in de kracht dat buren samen hun buurt mooier, schoner en veiliger maken. In dit geval dus asbestdakenvrij.

In het concept van Buurkracht gebeurt dat door overal in Nederland die kracht in de buurt op te wekken, te versterken en uit te bouwen. In essentie is buurkracht overal in het eigen woongebied wijk aanwezig. Zo spreken we in Twente van Noaberschop (nabuurschap). Het is een sociale verhouding binnen een kleine, (vaak boeren-) gemeenschap: de noabers ofwel buren (in een ruime zin des woords) bij te staan in raad en daad indien dat nodig is. In Friesland spreken we van Mienskip. Ook in andere delen van het land zien we dit sociale verschijnsel terug (Achterhoek, Drenthe, Salland).

Buurkracht initieert en verbindt
Buurkracht is de partij die buren vindt die met elkaar aan de slag willen. Buurkracht helpt hen om met elkaar in contact te komen en aan de slag te gaan om zo samen dingen in de wijk aan te pakken. Dat doet Buurkracht al sinds 2013. Het is toen opgericht onder de vlag van netbeheerder Enexis. Sinds 1 december 2019 is Buurkracht een stichting zonder winstoogmerk en is ze tegelijkertijd een maatschappelijke onderneming. Hun maatschappelijk doel is om overal in Nederland die buurkracht op te wekken en te versterken. Dit gebeurt op een ondernemende manier waarbij Buurkracht niet afhankelijk is van subsidies en goede doelen en waarbij de gemeente betaalt voor haar dienstverlening. Buurkracht is inmiddels met zo'n 150 gemeenten in Nederland aan de slag gegaan op verschillende terreinen.

Buurkracht staat op een mooie manier tussen een gemeente en haar bewoners in. Het gemeenschappelijke is dat gemeente, bewoners en Buurkracht de woonomgeving fijner willen maken. En waar overheden graag aan de slag willen met bewoners en bewonersparticipatie willen regelen, kan Buurkracht een verbindende rol vervullen. Vaak legt een Buurkracht-traject een basis voor een permanente bewonersvertegenwoordiging in een buurt.

Buurkracht werkt veel vanuit de wensen in de woonomgeving, via een behoeftenonderzoek. Een vergelijkbaar onderzoek zie je ook terug in de pilot in Deventer en Raalte. Buurkracht werkt met veel maatschappelijke thema's die de energietransitie en verduurzaming raken. Via die thema's is er ook een raakvlak met de aanpak van asbestdaken.

Buurkracht ziet vaak dat uitstel van de aanpak, bijvoorbeeld de asbestdaken, leidt tot verder uitstel of zelfs afstel. Ook is er rond de aanpak van asbestdaken best wat wantrouwen naar bedrijven en naar de overheid. Om iets aan dit wantrouwen te doen, door complexiteit weg te nemen, is de Buurkracht aanpak ontwikkeld. Zoals al eerder gezegd bouwt deze aanpak sterk op een collectieve kracht, letterlijk de kracht van de buren. Kenmerken van de aanpak zijn:

- De kracht wordt bevorderd door ambassadeurs in de woonomgeving; met die ambassadeurs begint het. Dit zijn mensen In de buurt die aan de slag willen met een project of een traject ter verbetering van de leefbaarheid in de buurt. Met die 'sterke schouders' vormt Buurkracht een buurtteam;
- Met veel persoonlijk contact lokaal in de buurt een project opzetten;

- Buurkracht biedt ondersteuning via een buurtbegeleider die met raad en daad het buurtteam bijstaat en die organiseert en helpt bij stappenplannen, handleidingen en communicatiemiddelen;
- Benutten van de inzet en beschikbaarheid van gewone mensen. Zodat de verbinding tussen mensen in de buurt versterkt wordt. Als buurtgenoten met elkaar de slag zijn geweest, hebben we elkaar nog meer leren vertrouwen en daarmee wordt de sociale samenhang en cohesie vergroot. Vaak is die sfeer een basis om ook andere dingen met elkaar op te pakken;
- Buurkracht gaat uit van het principe van een groeipad. Het begint klein in de buurt en via het initiëren van een activiteit leidt dit bijvoorbeeld tot een wijkbedrijf waarmee de buurt zichzelf voor haar activiteiten kan bedruipen.

Over de toepassing van het concept Buurkracht in de aanpak van asbestdaken:

Eerder heeft de provincie Overijssel heeft Buurkracht gevraagd of het principe van ambassadeurs die de 'sterke schouder' in de wijk zijn, past bij een opgave zoals de aanpak van de asbestdaken (daken kleiner dan 35 m^2 waar een dakeigenaar zelf mee aan de slag kan en mag). Buurkracht heeft daarop een onderzoekstraject uitgevoerd via een Product-ontwikkelingstraject waarin 3 vragen zijn beantwoord:

1. Zitten opdrachtgevers, lees gemeenten, te wachten op een aanpak van asbestdaken? Na de nodige gesprekken met gemeenten staat het onderwerp asbestdaken nog steeds aardig hoog op de agenda, ook zonder een wettelijk verbod. Daarmee is geconcludeerd dat gemeenten met de aanpak van asbestdaken aan de slag willen;
2. Willen bewoners (asbestdakeigenaren) er ook mee aan de slag? Bijvoorbeeld in de gemeente Hof van Twente is er in goede samenwerking met de gemeente een enquête uitgezet onder ruim 900 adressen van mensen met een koopwoning én zijn huurders bevraagd over de asbestsituatie in hun koophuis of huurwoning. Buurkracht zag duidelijk terug dat vooral de eigenaren van koopwoningen aan de slag willen met hun asbestdak en dat ze geïnteresseerd zijn om dat samen te doen;
3. Hoe het in de praktijk uitpakt. Gebleken is dat mensen daadwerkelijk aan de slag gingen in hun buurt, zeker als de gemeente actief ondersteuning biedt. In eerste instantie heeft de toepassing van het concept Buurkracht in de gemeente Hof van Twente door corona een langere aanloop gehad. Met mensen die enthousiast op de enquête hebben gereageerd is onder begeleiding van Buurkracht een buurtteam gemaakt. Met die mensen zijn 18 september 2021 in de Week van de Asbestvrije Schuur 16 asbestdaken vervangen. Geïnspireerd door de collectieve aanpak is ook een aantal dakeigenaren individueel aan de slag gegaan.

Met de conclusie op basis van de pilot, dat het concept Buurkracht kan werken in de praktijk, is er vervolgens een concreet product c.q. dienst van gemaakt: de Buurtaanpak asbest. Die aanpak werkt net als de buurtaanpak Energy waar een buurt samen met zonnepanelen aan de slag gaat of groene daken realiseert.

Driehoek: inwoners-gemeente-Buurkracht
Bij toepassing van het concept voor de aanpak van asbestdaken gaat de driehoek bewoners - gemeente - Buurkracht aan de slag in een stappenplan. Het plan bevat 6 stappen en eindigt bij een actiedag waarin de bewoners de oude asbestschuurdaken eraf halen en er nieuwe daken op leggen. De succesfactor - en randvoorwaarde voor het geslaagd project – is de sterkte van het buurtteam en een juist samengesteld team.

Dat team maakt kennis met elkaar en maakt plannen die leiden naar de actiedag. Daarbij wordt gekeken of bewoners collectief bijvoorbeeld nieuwe dakmateriaal kunnen inkopen. Vervolgens gaat het team de buurt in om de overige bewoners op de hoogte te brengen van de voorgenomen activiteit. Doel is de buren te informeren en te enthousiasmeren. Dit gebeurt door een informatiebijeenkomst te houden in de buurt. De actiedag zelf is een week of 8 tot 10 later. Buurtbewoners krijgen daarbij niet alleen ondersteuning vanuit de buurtbegeleider en het buurtteam.

Bewustwording & communicatie
Er zijn ook middelen beschikbaar om de actie te ondersteunen met onder andere een eigen website om gemakkelijk contacten op te kunnen bouwen in de buurt en om promotiemateriaal te bestellen. Buurkracht heeft daarvoor meerdere formats beschikbaar. Zo kan het buurtteam zorgen voor hun eigen flyers en uitnodigingskaarten, of bijvoorbeeld posters voor op een lantaarnpaal. Deze worden door Buurkracht als drukwerk geleverd. Dit alles om de rest van de buurt te informeren, enthousiasmeren en te betrekken.

Wat dit oplevert is naast bewustwording over de aanpak van asbestdaken en wat een dakeigenaar daar zelf aan kan doen, het collectief daadwerkelijk verwijderen van oude asbestdaken en aanbrengen van nieuwe daken met alle voordelen van dien.

Djoera Eerland verwijst naar persberichten waarbij de gemeente Hof van Twente in de pilot de pers heeft betrokken. RTV Oost (regionale omroep) is langs geweest en de Tubantia (regionale krant) heeft een artikel over de pilot geschreven. Buurkracht heeft standaard persberichten die gebruikt kunnen worden voor een vergelijkbaar traject. Zo creëren we voorbeelden voor andere buurten om aan de slag te gaan.

Kracht van het collectief
Deelnemers vragen ook naar het aspect betaalbaarheid. Doordat mensen via dezelfde aanpak zelf de asbestdaken verwijderen, bood het collectieve inkopen van nieuwe daken nog wat extra korting. Gesproken wordt van een investering van zo'n € 150,- per huishouden voor een klein schuurdak. Voor de meeste mensen is dit betaalbaar. In de pilot Hof van Twente zijn er geen voorbeelden van mensen die de aanpak niet konden betalen.

De pilot betrof allemaal kleine particuliere asbestdaken kleiner dan 35 m^2.. Buurkracht richt zich niet op huurwoningen van een woningstichting. De gemeente Hof van Twente heeft het de bewoners in de pilot makkelijk gemaakt door:

1. Het beschikbaar stellen van doe-het-zelf-pakketten met wegwerpoveralls, verpakkingsmateriaal voor het asbest et cetera;
2. Het mogelijk maken om een collectieve sloopmelding te doen waar het buurtteam de sloopmelding organiseerde;
3. Ervoor te zorgen dat het asbest dat van de daken kwam dezelfde dag nog is opgehaald. Zo hoefden mensen niet allemaal individueel naar de stort te rijden. Het door de gemeente laten plaatsen van een container, die op last van de gemeente weer opgehaald werd, ontzorgde de bewoners. zijn de bewoners ontzorgd.

Samenvattend kan elke gemeente bijdragen aan dit succesvolle concept voor de aanpak van kleine asbestdaken door:

- Voorlichting te bieden aan bewoners;
- Samen met Buurkracht in de eigen gemeente aan de slag te gaan;
- Praktische hulp te bieden zoals in de pilot Hof van Twente.

Zo kan elke gemeente een rol spelen in de aanpak van asbestdaken.

14.25 – 14.45 uur. De Asbesttrein en VAB-trein. Pilot gericht op grote asbestdaken

Anton Legeland werkt bij Stichting Ruimtevitaal-regisseurs. Hij licht aan de hand van zijn ervaring met zo'n 30 Achterhoekse 'asbesttreinen' dit concept toe inclusief de VAB-trein (vrijgekomen agrarische bebouwing) met de focus op de aanpak van asbestdaken. De VAB-trein is een pilot in wording in de provincie Utrecht. Met de VAB-trein wordt de asbestdakenaanpak gekoppeld aan de transitie van het landelijk gebied, onder de noemer: *Van een opgave naar een kans!*

Anton is één van de ambassadeurs voor de Versnellingsaanpak asbestdakensanering. Na zijn studie aan de HAS in Dronten heeft hij les gegeven en is agrarisch bedrijfskundig adviseur geweest bij de toenmalige Gibo Flint. Met die ervaring heeft Anton veel aan de keukentafel bij boeren gezeten. Hij is in 2011 samen met Koen Nieuwenhuis LNAGRO begonnen, dat zich in 2021 heeft ontwikkeld tot de genoemde stichting Ruimtevitaal-regisseurs.

Asbesttrein
Samen met de provincie Utrecht ontwikkelt stichting Ruimtevitaal-regisseurs op dit moment de pilot van de VAB-trein. De basis voor de pilot is de ervaring met de Asbesttrein (vanuit de stichting Asbesttrein). Hiermee is in een goede samenwerking met 7 Achterhoekse gemeenten, de regio Achterhoek en de provincie Gelderland tussen 2016 en 2021 in de vorm van 30 Asbesttreinen zo'n 950 keukentafelgesprekken gevoerd met zowel boeren als niet-boeren.

Elke Asbesttrein begon met een informatiebijeenkomst die LNAgro samen met de gemeente organiseerde. In de informatiebijeenkomsten was er grote belangstelling voor de gratis keukentafelgesprekken die daarop zijn aangeboden; meer dan 70% van de deelnemers aan de informatiebijeenkomsten (adressen) vroegen dat gratis keukentafelgesprek aan. Ervaring uit de praktijk:

- Zet actief in op het organiseren van informatiebijeenkomsten;
- Koppel aan de informatiebijeenkomst het aanbod van een gratis keukentafelgesprek met dakeigenaren.

Daarmee wordt een flink deel van de potentiële doelgroep van asbestdak eigenaren bereikt.

Inzicht & maatwerk
Een belangrijke les is de noodzaak tot inzicht en maatwerk. Zo zit op maar 15% van de adressen in het buitengebied een bedrijfsmatig actieve agrarische ondernemer. De overige 85% van de adressen omvat gestopte agrarische ondernemers en particulieren. Terwijl die laatste categorie bijna de helft van het asbestareaal in Nederland omvat. Al die subcategorieën van dakeigenaren kunnen in het buitengebied te maken hebben met asbestdaken. En waar in die keukentafelgesprekken asbest de aanleiding is tot het gesprek, gaat het in de praktijk ook over andere zaken die spelen in het buitengebied. Zoals de energietransitie en ruimtelijke ontwikkelingen vanwege leegstand en verrommeling. De aanpak van asbestdaken gaat niet zonder aandacht voor de aanpak van andere aandachtspunten.

Voor de inzet door gemeenten is het van belang dat locaties deels een agrarische bestemming en deels in een bestemmingsplan een woonbestemming kunnen hebben. De ruimtelijke indeling is een onderscheidend kenmerk. Dat geldt ook voor de financiële situatie voor de agrarische ondernemers en particulieren in het buitengebied.
Bij de aanpak van asbestdaken in het buitengebied is het daarom belangrijk om onderscheid te maken in de diverse doelgroepen en de aanpak op die specifieke doelgroep met hun situatie en wensen toe te spitsen.

Keukentafelgesprekken
De keukentafelgesprekken vragen van de adviseur/erfcoach de vaardigheid om dat gesprek in de volle breedte te kunnen voeren, met inlevingsvermogen voor de agrariër of particulier met wie wordt gesproken: individuele advisering. De centrale onderwerpen daarbij zijn ruimtelijke mogelijkheden, asbest en energie/PV en dat alles in hun onderlinge samenhang. Dat vraagt om het vermogen om de problematiek in het buitengebied integraal te begrijpen en specifiek met de dakeigenaren te bespreken. Opties die in de keukentafelgesprekken aan de orde kwamen zijn het herbestemmen van de locatie, toekennen van andere functies, rood-voor-rood, slopen van bebouwing of benutting van de locatie via een nieuwe bouwkavel.

Na het keukentafelgesprek volgde een beslismoment om -afhankelijk van de situatie- een asbestinventarisatie te laten doen. Daarop volgde al dan niet het besluit om te gaan saneren, nu of op termijn. Uiteindelijk hebben van de 100 adressen die hebben deelgenomen aan de informatiebijeenkomst er 25 besloten direct hun asbestdak te laten saneren en nog eens 12 adressen hebben besloten dat binnen twee jaar te laten doen. Dat is een heel positieve score via inzet van de Asbesttrein.

Een heel belangrijke succesfactor is het vertrouwen bij de erfeigenaren. Het goede gevoel bij de eigenaar zit deels op concrete inhoudelijke aspecten en zeker ook op het gevoel. Essentieel is dat er een onafhankelijk adviseur bij de dakeigenaar aan tafel zit, waarbij die adviseur van de hoed en de rand weet en het (advies)gesprek in de breedte kan voeren. De adviseur moet de de dakeigenaar meenemen in het proces en inzicht geven in de kosten en de baten. Ook in de koppeling met zaken als energie en RO.

Laagdrempeligheid is eveneens belangrijk, ook qua kosten. De grote doelgroep van particuliere dakeigenaren zijn niet gewend om direct voor een advies te betalen. Biedt daarmee gratis de informatie aan en bespreek de kosten open en eerlijk die komen in het vervolgtraject. Met een laagdrempelige aanpak de eigenaren kunnen ontzorgen.

Een andere succesfactor is ook de samenwerking tussen partijen. Via een aanbesteding zijn inventarisatiebureaus, saneerders en dakmontagebedrijven via de Asbesttrein aan elkaar gekoppeld. Zeer belangrijk daarbij is de samenwerking met de gemeente en dat de gemeente zelf een actieve rol speelt in het uitnodigen van de dakeigenaren. De eigenaren zien graag dat de gemeente zelf wat wil doen aan de asbestdaken en daar een belang bij voelt.

Het proces van de Asbesttrein is zodanig opgebouwd dat de mensen uitstapmomenten hebben en niet het gevoel hebben "*ik stap aan de voorkant in en kom dan niet meer uit die trein*". Daarbij zijn die uitstapopties momenten dat mensen zeggen dat ze er nog niet aan toe zijn of gewoon het geld niet hebben.

Asbesttrein en VAB-trein
Nadat de Eerste Kamer in juni 2019 een streep heeft gezet door een wettelijk asbestdakenverbod, verliepen de gesprekken met (groepen) dakeigenaren nog heel goed. De Asbesttrein is tot 2021 doorgegaan. Echter het aantal saneringen liep duidelijk terug. Gezien die ontwikkeling en de andere opgaven ziet Anton Legeland het asbestprobleem als een koppelkans, denk aan de energietransitie en ruimtelijke ontwikkelingen. Met inzet van de opgedane kennis en ervaringen kan de trein zo weer worden gekoppeld. Als het ware wagons met de koppelkansen, die we met elkaar op de rails zetten. Daarmee is Anton Legeland aanjager van de VAB-trein als een nieuwe variant.

Ingegaan wordt op de *ruimtelijke ontwikkelingen en rood-voor-rood*. Anton ziet meer gemeenten die de laatste twee jaar een nieuw beleid hebben ontwikkeld met nieuwe spelregels. Dit levert ook weer vragen, onduidelijkheden en onzekerheden op bij erfeigenaren. Zeker wanneer gemeenten rood-voor-rood regelingen en bestemmingsplannen gaan wijzigingen. Zo komen er veel vragen op het bordje van de afdeling RO van de gemeente terecht. Deze afdelingen zijnal erg druk met bijvoorbeeld woningbouwprojecten die losgetrokken moeten gaan worden. De (individuele) wijzigingen van bestemmingsplannen leggen een beslag op de gemeente en betrokkenen waaronder asbestdakeigenaren. Daarbij is de uitvoering van zo'n wijziging lastig en kostbaar, zeker voor de

eigenaren. De wijzigingen in bestemmingsplannen met de uitvoering van de daksanering met al dan niet sloop, wordt zo een kostbaar verhaal.

Net als in de Asbesttrein is voor de VAB-trein ontzorgen van belang, aan de voorkant en aan de achterkant. Aan de voorkant zit een lang traject om een bestemmingsplanwijziging voor elkaar te krijgen. Aan de achterkant speelt de feitelijke uitvoering van de daksanering. Idee bij de VAB-trein is dat een vakdeskundige aan de keukentafel de eigenaar een duidelijker beeld schetst: wat is jouw situatie, wat zijn jouw kansen, wat zou je kunnen in deze gemeente en wat niet? En wat zijn de kosten, hoe is de looptijd, waar loop je tegenaan? Plus uitleg van de kaders van die betreffende gemeente of de aanpak die mogelijk is wanneer er een groot samenwerkingsverband is. Het onafhankelijke karakter van de vakdeskundige is belangrijk, zodat de erfeigenaren open kunnen zijn.

Voor een effectieve Asbest- of VAB-trein helpt het als de gemeente zich richt op een bepaald gebied in de eigen gemeente, of de hele gemeente doet op zijn minst meerdere adressen tegelijk. Clusteren helpt. Dat geldt ook voor het bundelen van bestemmingsplanprocedures of onderzoeken. Daarmee creëer je voordeel via schaalgrootte. Naast de schaalgrootte geldt tegelijk weer maatwerk (de ene buur wil wel, de andere niet), of slimme combi's in het projectgebied. Het is weliswaar een hele puzzel, maar de mix tussen clusteren en maatwerk geeft meer succes. Plus werk binnen de clustering en het maatwerk in fasering. Waarbij de ene groep eigenaren wordt geholpen aan de voorkant in alle procedures, wordt in de andere groep tegelijk geholpen aan de achterkant in de uitvoering van sloop en asbestsanering met de aanschaf en plaatsing van zonnepanelen.

We kennen twee soorten VAB's, ook al gaan we uit van één categorie van reeds vrijgekomen agrarische bebouwing. Daarvan zijn er veel en daar kun je al mee aan het werk. De andere categorie is de nog vrijkomende agrarische gebouwen. Het helpt om te weten wanneer die eraan komen en in welke mate en op welke plek dat zal zijn.

14.45 – 15.05 uur - Maatwerklening SVn en de aanpak van asbestdaken

Reint Brondijk van SVn laat zien dat de implementatie van de Maatwerklening asbestdaksanering samen met andere duurzame regelingen eenvoudiger is dan men denkt. Hij geeft voorbeelden van kansrijke combinaties als het gaat om financiële arrangementen. Dit allemaal in het kader van '*leuker kunnen we het niet maken, wel makkelijker*'.

Reint kijkt liever breder dan alleen saneren van het asbestdak. Hij kijkt ook graag naar bijvoorbeeld wat er nog meer aan asbest aan de binnenkant of aan de buitenkant van het gebouw zit of energiebesparende maatregelen. Een gefragmenteerde aanpak is minder effectief. Wat hem betreft zou een brede aanpak vaker aan de orde mogen komen.

Koppelkansen
In zijn presentatie benoemt hij bedreigingen en kansen. Bedreigingen in relatie tot een asbestdak zijn gezondheid, verzekerbaarheid en verpaupering. Wordt er niks aan het asbestdak gedaan, dan gaat het pand en de omgeving steeds verder achteruit. Qua kansen ziet Reint vooral de koppelkansen. Zoals de energietransitie en zonnepanelen die algemeen bekend zijn. Maar ook herbestemming dat als koppelkans bij de Asbestrein en VAB-trein is genoemd. Koppelkansen zitten er ook in de aanpak van achterstallig onderhoud of in bepaalde regio's met aardbevingsbestendigheid zoals in Groningen. En verder is er natuurlijk ook de koppeling met levensloopbestendigheid.

In plaats dat Rijk, provincies en gemeenten 'heen en weer pingelen' zouden we met elkaar aan de slag moeten. Iemand moet daarbij beginnen. We hebben al mooie voorbeelden gehoord hoe dit kan.

Financiële regeling
Reint gaat in op het financieren van de daksanering. In zijn visie moet je zoveel mogelijk alle zaken die te

maken hebben met de totale asbestdaksanering in de financiële regeling stoppen. Met andere woorden, als je een lening verstrekt wees dan niet te karig. Neem ook de sloopkosten, bodemsanering en extra dakisolatie mee. En betrek het plaatsen van zonnepanelen mee in de totale financiering, net als de afsluitkosten van zo'n lening en financieel advies. Een goed financieel advies is namelijk soms gewoon nodig. Een goed financieel advies verdient zich terug.

Financieel advies
Advies is de verbinding te leggen tussen financiering van de daksanering en bestaande subsidieregelingen. Daarvan zijn er meer dan we vaak denken, met name op energiegebied zoals de btw-teruggave bij zonnepanelen of bij een collectieve aanpak in combinatie met een energiecoöperatie. In zijn presentatie noemt Reint concrete voorbeelden zoals:

- Investeringssubsidie Duurzame Energie (ISDE);
- Subsidie Coöperatieve Energieopwekking (SCE);
- Zonnepanelen - BTW terugvragen of BTW-vrij;
- Monumentensubsidies.

In het voorbeeld van Buurkracht versterk je de koppeling met die burger. Die gemeenschapszin door het samenbrengen helpt. Reint heeft zelf ervaring met een eigen energiecoöperatie en het collectief plaatsen van zonnepanelen. Hij vindt dat de opgewekte stroom lokaal de buurt ten goede komt. Dat zou een vereiste moeten zijn, zodat de buurt en daarmee de mensen profiteren.

SVn
Reint gaat in op SVn, het Stimuleringsfonds volkshuisvesting Nederlandse gemeenten. Dat is een financiële instelling die actief is waar de markt faalt. Dat is een grondbeginsel van SVn. Bijvoorbeeld als de reguliere banken niets (zeggen te) kunnen, probeert SVn samen met overheden een financiële oplossing te bedenken om een maatschappelijk probleem op te lossen door het financiële aspect in de oplossing van dat probleem mee te nemen.

Met als klant het Rijk, provincies en gemeenten, heeft SVn in 2021 de Maatwerklening asbestdaksanering gerealiseerd. Daar zit van de kant van het Rijk een stukje garantie op. Deze lening is bestemd voor de particuliere dakeigenaren die financieel de sanering van het asbestdak niet kunnen dragen. Concreet voor eigenaar-bewoners van woningen (particulier) zonder financiële draagkracht:

- Met een asbestdak- en/of gevel;
- Die zelf onvoldoende middelen hebben én geen reguliere financiering kunnen krijgen via bijvoorbeeld een bank;
- Met voldoende overwaarde in de woning (voldoende overwaarde realiseren na de sanering).

Deze asbestdakeigenaren kunnen dan een maatwerklening aanvragen bij SVn. Die lening is tijdelijk rentevrij. De eerste 3 jaar betalen ze geen rente en de aflossing wordt uitgesteld. Na 3 jaar kan er een financiële toets plaatsvinden. Er wordt dan gekeken hoe het dan staat met de financiële draagkracht. De situatie voor de lener kan immers zijn veranderd. Is de lener voldoende draagkrachtig, dan gaat deze op dat moment zijn lening afbetalen. Echter op het moment dat de particulier na 3 jaar nog niet kan betalen, gaat er weer een nieuwe periode van 3 jaar in waarin de aflossing wordt uitgesteld, et cetera. Is na 30 jaar de asbestdakeigenaar nog niet draagkrachtig en wonen de mensen nog in hetzelfde pand, dan wordt de lening kwijtgescholden. Daarvan betaalt het Rijk een deel. De rest moet dan komen vanuit 75% risico voor gemeente of provincie en 25% risico Rijk.

Mooie voorbeelden van financiële regelingen zijn:

- Duurzaam Thuis Regeling Limburg;
- Toekomstbestendig Wonen Gelderland;
- Gemeente Noardeast Fryslan;
- Provincie Drenthe.

De Duurzaam Thuis Regeling Limburg is een regeling die oorspronkelijk in het leven is geroepen voor alle particulieren in Limburg. De regeling is vanuit de provincie geïnitieerd voor degenen die met name energie willen besparen (zonnepanelen) en die de asbestdaksanering als particulier meenemen in dat traject. Via de regeling kun je een lage rente lening aanvragen via de provincie of via de gemeente, zodat de asbestdaksanering financieel mogelijk wordt gemaakt. Als de lener dan niet kan betalen, komt hij of zij uit op de landelijke Maatwerklening asbestdaksanering.

Gericht op toekomstbestendig wonen in Gelderland is er een soortgelijk initiatief vanuit de provincie Gelderland, ook weer gekoppeld aan de gemeenten. In dat geval leveren gemeenten een wezenlijke bijdrage. De bijdrage komt daarmee van zowel de provincie als de gemeenten die meedoen.

Met een dergelijk concept heeft Reint ervaring in zijn werkgebied in Friesland, Groningen en Drenthe en in Noordoost Friesland en Dokkum. De gemeente Ameland heeft het initiatief genomen om met een hele brede regeling te komen. In die regeling kan de particulier zijn woningonderhoud, maatregelen voor levensloopbestendigheid en verduurzaming én de aanpak van het asbestdak allemaal combineren. De lener kan een lage rente lening afsluiten via de gemeente.

Ook de provincie Drenthe heeft een mooie regeling. De provincie Drenthe is altijd al één van de koplopers geweest in de aanpak van asbestdaken, zowel gericht op particuliere als zakelijke eigenaren. De provincie Drenthe biedt een regeling voor zowel de particuliere als zakelijke asbestdakeigenaar. De particulier kan hypothecair lenen tot zelfs € 100.000,- en via een persoonlijke lening tot € 20.000. Ook biedt de provincie de Verzilverlening voor eigenaren met een overwaarde. De provincie biedt de SVn Maatwerklening asbestdaksanering aan. Het succes zit hierbij in het bieden van meerdere financiële arrangementen. In de regeling van de provincie Drenthe wordt ook de zakelijke dakeigenaar geholpen en worden rentepercentages gehanteerd die bij de bank niet mogelijk zijn. Wat Reint betreft kunnen andere overheden leren van de Drentse regeling.

Meedoen met de Maatwerklening
Ingegaan wordt op de vraag hoe de financiële uitwerking eruitziet als een gemeente wil meedoen via de Maatwerklening. Gemeenten zien vaak nog onnodig ‘beren op de weg’. Gemeenten kunnen om te beginnen heel voordelig geld lenen bij de bank Nederlandse gemeenten. Reint schetst het met een voorbeeld van een gemeente in zijn werkgebied die 2 miljoen beschikbaar heeft om te gebruiken als risicokapitaal om een nieuwe lening aan te trekken bij de Bank Nederlandse Gemeenten.
Stel er is 10 miljoen beschikbaar. Daar betaalt die gemeente nu 0,2% voor op de langere termijn en zelfs als de beheervergoeding van 0,5% erbij wordt gerekend is de kostprijs nog slechts 0,7%. Met de uitvoeringskosten erbij zit de gemeente op een kostprijs van 1%. Als die gemeente dat via de lening weer uitzet voor 1,5 of 1,7%, dan levert dat zelfs geld op daar waar de gemeente haar bewoners met asbestdaken helpt.

Het is natuurlijk niet de bedoeling dat de gemeente of een provincie (overheid) geld verdient aan het financieel helpen van de burger. Genoemde situatie maakt het echter wel makkelijker en laagdrempelig voor de gemeente om mee te doen. Collega’s bij SVn kunnen gemeenten hierover informeren.

Voorlichting
De oproep van Reint is dat gemeenten actief haar burgers informeert (voorlichting). Daar ligt een opgave. De mogelijkheid publiceren in het gemeentenieuws is niet genoeg. Je moet daar echt een campagne voor voeren. En organiseer bijeenkomsten in het dorpshuis, schrijf daarvoor gericht een groep van eigenaren aan. Die voorlichting gericht op bewustwording hoeft helemaal niet zoveel te kosten. De ervaring bij Reint is dat veel mensen afkomen op de door de gemeente georganiseerde informatiebijeenkomsten.

Revolverend fonds & subsidie
Volgens gaat Reint in op revolverende fondsen. Dat is in essentie gewoon een lening uitzetten. Het is een lening diekeurig weer wordt terugbetaald als gesubsidieerde rente en vervolgens kunnen die financiële middelen wederom worden ingezet.

Op de vraag ‘Zou je als gemeente zelf gewoon subsidie geven?’ antwoordt Reint: dat kan. In de visie van Reint als financieel deskundige heeft een revolverende lening met een lage rente veel meer impact. Een subsidie is eenmalige inzet van een bedrag, terwijl bij een revolverende lening de gelden meerdere keren kunnen worden ingezet.

15.05 - 15.20 uur Monitoring asbestdaken

Pieter Out van de Omgevingsdienst regio Utrecht (ODRU) geeft tijdens zijn verhaal weer wat het belang is van een goede monitoring voor de aanpak van asbestdaken. Zijn stelling: “*Meten is weten en dat geldt voor de asbestdakenopgave zeker.*”

Pieter is via de ODRU al lang bij de aanpak van asbestdaken betrokken. In Utrecht hebben provincie en ODRU een asbestdakenteam, een programma van de provincie en meerdere gemeenten die hierin samen optrekken. In Utrecht zijn de partijen ook actief met het deel monitoring. Dit gebeurt vanuit de samenwerkingsafspraken van het Programmabureau.

Totaalbeeld asbestverdachte daken
Onder die monitoring valt om te beginnen het gezamenlijk in beeld brengen van asbestverdachte daken, te zien als de nulmeting. Binnen het landelijke samenwerkingsverband zijn protocollen ontwikkeld om de daken effectief in kaart te brengen. Het beeld van de asbestverdachte daken wordt gebundeld in een landelijke kaart. De meeste gemeenten heb inmiddels data aangeleverd; zie de website www.asbestversnellingen.nl Dat de landelijke asbestdakenkaart zo goed gevuld is, is een mooi voorbeeld van samenwerking tussen overheden, het ministerie van IenW en het Programmabureau. De oproep naar gemeenten die haar asbestverdachte daken nog niet in beeld hebben gebracht, is dat alsnog te doen en daarbij uiteraard ook hun data aan te leveren. De ODRU en het Programmabureau kunnen gemeenten hierbij helpen.

De kaart biedt eveneens inzicht in het areaal aan asbestdaken in een gemeente en geeft zo beeld van de opgave die wacht. Ook veiligheidsregio's hebben belangstelling voor de landelijke asbestdakenkaart. Dat biedt inzicht in situaties en locaties voor het uitrukken van de brandweer bij brand.

Voortgang sanering
In Nederland ligt er grofweg nog zo’n 80 miljoen vierkante meter aan asbestdaken. Van belang is te kunnen bijhouden hoeveel er per kwartaal wordt gesaneerd. Ook dat valt onder de monitoring. Daarmee weten we ook waar potenties (koppelkansen) zitten om bijvoorbeeld zonnepanelen te plaatsen en welke gemeenten meer of minder doen. Bestuurlijk draagvlak is belangrijk om gemeenten in beweging te krijgen.

Voorlichting & bewustwording
Dat geldt ook voor het actief benaderen van doelgroepen door de gemeente. Dus uiteraard via het lokale krantje, maar ook als gemeente weten wanneer en hoe je een doelgroep met asbestdaken benaderd en voorlichting biedt.

Pieter geeft aan dat in Utrecht particuliere dakeigenaren gericht worden aangeschreven door meerdere gemeenten. De gemeente nodigt de asbestdakeigenaren dan uit voor een online uurtje. Het doel is voorlichting en bewustwording. Hier komen mooie initiatieven uit voort waarbij mensen samen met de buurt aan de slag willen. Met die inzet zorgt de gemeente voor potentiële doelgroepen waarmee initiatieven als Buurkracht aan de slag kunnen (win-win).

Ook wordt in Utrecht bijgedragen aan initiatieven als de Week van de Asbestvrije Schuur. Deze week vindt elk najaar plaats en wordt geïnitieerd door Milieu Centraal. Ook dit jaar wordt deze week weer georganiseerd van 12 tot en met 18 september 2022.

Uit de geschetste voorbeelden blijkt het belang van actief monitoren van de asbestdaken. Afstemming tussen gemeente, provincie en Omgevingsdiensten helpt daarbij. De ODRU (Pieter) vertelt graag over haar ervaringen.